

Tilsyn med faren for at blive påkørt ved vejarbejde

Instruks IN-2-2

Arbejds miljøemne: Ulykkesrisici

Ansvarlig enhed: AFC, SD, B/A og Teknik

Ikrafttræden: 1. juli 2015

Senest revideret:

1. EMNE OG BAGGRUND

Baggrunden for disse retningslinjer er hensynet til at sikre en ensartet praksis ved tilsyn og påbud i forbindelse med vejarbejde.

Vejdirektoratet har lavet regler og vejledning om afmærkning af vejarbejder. Arbejdstilsynet følger det sikkerhedsmæssige niveau, der fremgår af Vejdirektoratets regler for afmærkning af vejarbejder m.m., når vi fører tilsyn med vejarbejde og risikoen for at blive påkørt. Når du skal vurdere, om Vejdirektoratets regler for afmærkning af vejarbejder er overholdt, vil du typisk kun have behov for at orientere dig i BAR-vejledningen ”Lommebog for afmærkning af vejarbejder mm”.

Arbejdstilsynet kan udøve sin myndighed, føre kontrol og stille krav til arbejdsmiljøet der, hvor der udføres arbejde, fx vejarbejde, men Arbejdstilsynet kan ikke håndhæve Vejdirektoratets regler for afmærkning af vejarbejder.

Derfor skal du henvise til en hjemmel i arbejdsmiljølovgivningen ved risiko for påkørsel og påbud. Begrundelsen for påbuddet og formuleringen af selve påbuddet skal tage udgangspunkt i reglerne i arbejdsmiljølovgivningen, men som en del af vurderingen af overtrædelsen af arbejdsmiljølovgivningen kan indgå, at Vejdirektoratets regler for afmærkning af vejarbejder ikke er blevet fulgt.

Reglerne om afmærkning af vejarbejder er bl.a. udarbejdet i et samarbejde mellem Vejdirektoratet og Arbejdstilsynet og fremgår af [Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m.](#), der er udgivet af Vejdirektoratet.

De vigtigste bestemmelser fremgår af [Lommebog for afmærkning af vejarbejder m.m.](#), som er udgivet af BAR Bygge & Anlæg. I lommebogen kan du bl.a. finde de 8 beskyttelsesniveauer, og sikkerhedsforanstaltninger for typiske vejarbejder, som Vejdirektoratet foreskriver.

Reglerne for afmærkning af vejarbejder omfatter alle typer af vejarbejder:

- Stationært vejarbejde, fx autoværnsarbejde, kantstens- og fortovsarbejde, ledningsarbejde, broarbejde, jordarbejde, arbejde på stilladser, samt ved containere og skurvogne, der er opstillet på vejen.

- Bevægeligt vejarbejde, fx asfaltudlægning, afstrikning på langs af vejen, opsætning og fjernelse af afmærkning, vejtekniske målinger og græsslåning.
- Kortvarigt vejarbejde max 1 dag, fx afstrikning af tværafmærkning som stoplinjer og fodgængerfelter, lapning af asfalt, slamsugning, juleudsmykning, arbejde i brønde og personløftere, der er opstillet på og ved vejen, samt vedligeholdelse af belysning, kantpæle og tavler. (Kortvarigt arbejde hører i vejreglerne under bevægeligt vejarbejde).

2. RETNINGSLINJER

2.1. Tilsyn

Ved vejarbejder skal du føre tilsyn med alle væsentlige arbejdsmiljøproblemer, som ved tilsyn på alle andre områder. Det særlige ved vejarbejde, eller virksomheder der udfører vejarbejde, er, at du også skal føre tilsyn med faren for, at personer, der udfører vejarbejde, kan blive påkørt af trafikanterne. I disse retningslinjer kaldes de udsatte personer for ”vejarbejdere”.

Du skal undersøge og vurdere om de sikkerhedsforanstaltninger, der er truffet for at forhindre, at vejarbejdere bliver påkørt, er effektive. Det kan fx være afmærkning, sikkerhedsafstande og trafikværn,

- set i forhold til den hastighed, som trafikanterne kører forbi vejarbejdet med,
- set i forhold til den afmærkning, der er udført for at vække trafikanternes opmærksomhed og lede dem forbi vejarbejdet.

De sikkerhedsforanstaltninger, som Vejdirektoratet og Arbejdstilsynet vurderer, der som udgangspunkt er tilstrækkelige til at beskytte mod faren for at blive påkørt, fremgår af Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m. På baggrund af en konkret vurdering kan Arbejdstilsynet vurdere, at de konkrete foranstaltninger ikke er tilstrækkelige til effektivt at sikre de beskæftigede mod risikoen for påkørsler fra trafikken og på den baggrund afgive påbud efter § 49 i bekendtgørelse om bygge- og anlægsarbejde. Det kan fx forekomme hvis der er for lidt plads til at etablere de anbefalede sikkerhedsforanstaltninger i vejreglerne, eller hvis trafikanterne kører stærkere end den angivne hastighedsbegrænsning. Det kan også gøre sig gældende hvis der samtidig bliver udført flere arbejdsprocesser, hvortil der er anbefalet forskellige sikkerhedsforanstaltninger.

Du skal orientere vejmyndigheden, fx telefonisk eller mail, hvis dit påbud efter arbejdsmiljølovgivningen sandsynligvis vil få den konsekvens, at foranstaltningsniveauet kommer til at afvige fra det der fremgår af Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m., og det vil være væsentligt indgribende over for afviklingen af trafikken. Det kan fx dreje sig om påbud, der påvirker trafikens hastighed og fremkommeligheden.

Vejdirektoratet er vejmyndighed for motorveje, motortrafikveje og en række trafikveje. Se [Vejdirektoratets hjemmeside](#). Orientering til Vejdirektoratet kan ske på tlf. 72 44 33 33 - mail vd@vd.dk. Kommunerne er vejmyndighed for lokalveje i by og åbent land samt visse trafikveje. Orientering af kommunen kan ske til teknisk forvaltning.

Se [kvalitetsprocedure G-302: Indberetning til andre myndigheder, herunder indikatorer på menneskehandel til tvangsarbejde](#).

2.2. Områder hvor du skal føre tilsyn

Start tilsynet med at få overblik over vejarbejdet:

- Kør fx forbi vejarbejdet og få et indtryk af afmærkningen og trafikens hastighed.
- Spørg, hvilke arbejdsprocesser der skal udføres, og hvor lang tid arbejdet vil vare.

- Spørg, om der skal arbejdes, når der ikke er dagslys, fordi det stiller andre krav til synligheden af afmærkningen og til arbejdslys.
- Få oplyst, hvor mange entreprenører der skal arbejde på stedet, og vurder, om bygherren har pligter i forhold til sikkerhedsforanstaltninger.

Du skal afgive påbud efter arbejdsmiljølovgivningen, hvis du konstaterer, at der er fare for, at vejarbejdere vil blive påkørt. Der vil typisk være risici for påkørsel:

1. Hvis der ikke er truffet sikkerhedsforanstaltninger, eller de ikke er egnet i forhold til den pågældende arbejdsproces.
2. Hvis sikkerhedsforanstaltningerne ikke er tilstrækkelige i forhold til den faktiske hastighed i trafikken eller varsling af trafikanterne om vejarbejdet.
3. Hvis sikkerhedsforanstaltningerne ikke bliver respekteret af vejarbejderne.
4. Hvis sikkerhedsforanstaltninger ikke er intakte, rigtigt opstillet eller vedligeholdt.
5. Hvis gående og kørende færdsel ind og ud af arbejdsområdet ikke kan foregå sikkert.
6. Hvis vejarbejderne ikke bruger synlig beklædning, når de opholder sig uden for det afmærkede arbejdsområde eller kørrerøjer.
7. Hvis arbejdet med at opsætte og fjerne afmærkninger ikke foregår på en sikker måde.

Hvad skal du gøre i de syv situationer?

I dette skema kan du se, hvordan du skal undersøge forholdene i de syv situationer ovenfor.

Problem

1. Er der sikkerhedsforanstaltninger og er de egnet i forhold til den pågældende arbejdsproces?

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m. afsnit 4 og 5

2. Er sikkerhedsforanstaltningerne tilstrækkelige i forhold til den faktiske hastighed i trafikken eller varsling af trafikanterne om vejarbejdet?

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m. afsnit 2.10, 2.11, 6.18, 6.19

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m. afsnit 2.7, 2.14, 3.2,

Dataindsamling

- Find de anbefalede sikkerhedsforanstaltninger for den aktuelle arbejdsproces i BAR-lommebogen. Hvis sikkerhedsforanstaltningerne opfylder kravene i Håndbog for afmærkning af vejarbejder mv. anses de som udgangspunkt for egnet. Der kan også være anvendt et andet/højere beskyttelsesniveau, som er lige så forsvarligt.

- Vurder, om der er særlige forhold på arbejdsstedet, der kræver yderligere eller andre sikkerhedsforanstaltninger, fx hvis der samtidig foregår flere arbejdsprocesser der kræver forskellige sikkerhedsforanstaltninger eller der er for lidt plads til at etablere de planlagte sikkerhedsforanstaltninger.

- Tjek, om den skiltede hastighed bliver overholdt eller overskredet væsentligt, fx ved selv at køre forbi med den skiltede hastighed og iagttage de øvrige trafikanter. *

- Hør de ansatte/arbejdsgiver/bygherre om deres vurdering af hastigheden. Spørg om udsving i hastigheden i løbet af arbejdsdagen.

- Vurder, om hastighedsoverskridelserne har betydning for de valgte sikkerhedsforanstaltninger for vejarbejderne. Du skal ikke kunne fastslå den nøjagtige hastighed, men blot vurdere om der sker en så væsentlig overskridelse, at de trufne sikkerhedsforanstaltninger er utilstrækkelige.

- Hvis du ikke på anden måde kan fastslå trafikha-stigheden, og det er af væsentlig betydning for vej-arbejdernes sikkerhed, kan du anmode politiet om at udføre hastighedskontrol, efter aftale med din til-synschef, eller afgive påbud til entreprenøren eller bygherren om undersøgelse af hastigheden efter ar-bejds miljølovens § 21.

- Tjek, om den skiltning og afmærkning af vejarbej-det, der skal vække trafikanternes opmærksomhed og lede dem forbi vejarbejdet, er opstillet som plan-lagt i planen for afmærkningen.

- Vurder, om vejens forløb og oversigtsforhold be-grænser den nødvendige varsling, så trafikanterne ikke bliver opmærksomme på vejarbejdet på rimelig afstand. **

- Hvis der ikke er en godkendt plan for afmærknin-gen, eller hvis den ikke bliver fulgt af arbejdsgive-ren, skal du orientere den berørte vejmyndighed.

- Tjek, om personer arbejder uden for de opstillede sikkerhedsforanstaltninger

- Tjek, om køretøjer og maskiner er i fare for at blive påkørt, fx ved bakning ind og ud af arbejdsområdet.

- Tjek, om der er nogen, som arbejder eller opholder sig inden for ”frimeteren” eller i det område, hvor trafikværnet kan bøje ud ved eventuel påkørsel.

3. Bliver sikkerhedsforanstaltningerne re-spekteret af vejarbejderne?

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbej-der m.m. afsnit 4 og 5.

- Tjek, om vejarbejderne, der arbejder bag maskiner og køretøjer som eneste beskyttelse, er placeret så-dan, at de hele tiden er beskyttet mod påkørsel af trafikanterne.

- Tjek, om fører/hjælpere er placeret på dertil indret-tede pladser eller sæder, hvor køretøjet er den eneste beskyttelse. Tjek også, at de kun forlader køretøjet hvor de er sikret mod påkørsel.

- Tjek, om eventuelle tilsidesættelser af sikkerheds-foranstaltninger skyldes manglende viden om risici og sikkerhedsforanstaltninger hos vejarbejderne pga. mang-lende instruktion eller tilsyn. (Se [At-Intern instruks, IN-1-2: Arbejdsgiverens pligt til at oplære, instruere og føre tilsyn med sine ansatte, herunder nyansatte](#))

4. Er sikkerhedsforanstaltninger intakte, rigtigt opstillet og vedligeholdt?

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbej-

- Tjek, om afmærkninger er i overensstemmelse med ændringer i arbejdet.

- Tjek, om afmærkninger er væltet.

der m.m. afsnit 3.5

- Tjek, om afmærkninger er utydelige, fx pga. snavs, slid eller beskadigelser.
- Tjek, om trafikværn er opstillet korrekt, så det yder den ønskede beskyttelse. Se eventuelt leverandørens vejledning om opstilling.

- Orienter eventuelt vejmyndigheden om mangler.

- Tjek, om gående vejarbejdere kan komme til og fra arbejdsområdet uden fare for at blive påkørt af trafikanter og arbejdskøretøjer. Det kan være til og fra parkeringsplads, velfærdsfaciliteter eller materialeoplag,

5. Foregår gående og kørende færdsel ind og ud af arbejdsområdet sikkert i forhold til trafikken?

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m. afsnit 3.16, 6.21

- Tjek, om steder for ind- og udkørsel mellem arbejdsområdet og trafikområdet er lavet, så køretøjerne kan nå at accelerere og bremse tiltrækkeligt, fx for enderne af arbejdsområdet.

- Tjek, om der i planen for afmærkning er taget stilling til afmærkning og hastighedsregulering ved ind- og udkørsel af arbejdsområdet, og at planen bliver efterlevet. ****

Tjek, at der bliver brugt synlig beklædning i følgende situationer:

- Ved vejarbejde hvor vejarbejderne i forbindelse med arbejdet kommer uden for det afmærkede område.
- Ved arbejde på vejen uden afmærkning eller fysisk adskillelse fra den kørende trafik.
- Ved chaufførers og maskinføreres gående færdsel til og fra førerhuset uden for det afmærkede område.

6. Bruger vejarbejderne synlig beklædning, når de opholder sig uden for det afmærkede arbejdsområde eller køretøjer?

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m. afsnit 6.20 og Annex A i standarden DS/EN ISO 20471.

- Tjek også, at vejarbejderne bruger advarselsklæder, og at det er CE-mærket. Ved manglende CE-mærkning af advarselsbeklædningen skal du også indberette til At's markedsovervågning, se [kvalitetsproceduren RT-14: Indberetning](#).

Den omgivende trafikals hastighed	Klasse for synlig beklædning	Synlighed
> 60 km/t	3	- synlig dag
≤ 60 km/t	2	og nat
≤ 30 km/t	1	- 360° synlighed

7. Foregår arbejdet med at opsætte og fjerne • Tjek, beskyttelsesniveauer og hastigheder ved op-

afmærkninger på en sikker måde?

Kilde: Håndbog, Afmærkning af vejarbejder m.m. afsnit 2.7, 3.2, 4.1.2

sætning og fjernelse af midlertidig afmærkning - se BAR-lommebogen under bevægeligt vejarbejde.

- Tjek, om der først opsættes A 39 Vejar-bejde ved begyndelsen af strækningen med afmærkning, dernæst skilte med hastigheden og derefter den øvrige afmærkning. Fjernelse skal ske i omvendt rækkefølge.

- Tjek ved motorvejsarbejde, om opsætning af tavler i nødspor eller yderrabat sker fra arbejds køretøj i nødsporet med blinkende kryds, og om opsætning i venstre side sker fra arbejds køretøj med TMA (påkørselsdæmper) i venstre vognbane.

NOTER:

* Hvis entreprenør, bygherre eller vejmyndighed vurderer, at trafikanternes hastighed er til fare for trafikikkerheden og/eller vejarbejdernes sikkerhed, kan vejmyndigheden anmode politiet om at udføre hastighedskontrol, jf. pkt. 2.11 i Håndbogen for afmærkning af vejarbejder mv.

Manglende overholdelse af hastighedsbegrænsningen defineres i Håndbogen ved at trafikmålinger ved arbejdsstedet dokumenterer:

- At middelhastigheden er højere end hastighedsbegrænsningen, eller
- At 85 %-fraktilen er 10 km/t højere end hastighedsbegrænsningen. Ved 85 %-fraktilen forstå
- man den hastighed, som 85 % af trafikanterne ikke overskrider, fx at 85 % af de forbi kørende
- biler højst kører 90 km/t ved en hastighedsgrænse på 80 km/t eller

** Nødvendig varsling regnes normalt som mødesigtlængden (2 gange stopsigt) forud for vejarbejdet, jf. Håndbogens afsnit 2.14.2 Mødesigtlængde. Stopsigt anses som opfyldt, når oversigtslængden er større end eller lig med standselængden.

Standselængder (stopsigt)

Hastighed (km/t)	130	110	90	80	70	60	50	40	30
Standselængde	255 m	190 m	145 m	120 m	95 m	75 m	55 m	40 m	30 m

Ved fx en hastighedsgrænse på 80 km/t skal vejarbejdet varsles mindst 240 m i forvejen. Til varsling af vejarbejde bruges som regel skiltet A 39 Vejarbejde.

*** Vejmyndighedernes krav til kontrol og vedligeholdelse af afmærkning.

Transportministeriets bekendtgørelse 1129 om afmærkning af vejarbejder mv., § 19

På dage, hvor der arbejdes, skal afmærkningen kontrolleres og vedligeholdes mindst to gange dagligt dog altid ved arbejdets begyndelse og ophør. På andre dage kontrolleres og vedligeholdes afmærkningen mindst én gang dagligt.

Stk. 2. På motorveje skal afmærkningen kontrolleres og vedligeholdes mindst to gange dagligt på alle dage.

Stk. 3. Kontrollen og vedligeholdelsen påhviler den, der forestår arbejdet.

**** Hastighedsbegrænsningen ved udkørsel fra arbejdsområdet kan fx reguleres med variable tavler med trykknappdetektor, som kan betjenes af chaufføren, jf. Håndbogen afsnit 6.7 Variable færdselstavler.

*****Opsætning og fjernelse af afmærkning er i sig selv bevægeligt vejarbejde. På steder, hvor særligt farlige situationer kan opstå, kan du anbefale arbejdsgiveren at bede politiet om hjælp til at regulere færdslen under opsætning og fjernelse. Se afsnit 4.1.2 i Håndbogen.

2.3. Reaktioner ved fare for påkørsel

Hvis du konstaterer, at der er fare for, at vejarbejdere bliver påkørt, giver du påbud til arbejdsgiveren, typisk i de syv situationer som er nævnt i afsnit 2.2.

Påbud til arbejdsgiveren om effektiv sikring mod risikoen for påkørsel giver du efter Arbejds miljølovens § 38, stk 1 og § 49 i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1516 om bygge- og anlægsarbejde. Påbud om at anvende synlig beklædning ved vejarbejde giver du efter Arbejds miljølovens § 38, stk 1 og § 6 i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1706 om brug af personlige værnemidler. Vær opmærksom på, at § 49 ikke kan anvendes i situationer, hvor bekendtgørelse om bygge og anlægsarbejde ikke gælder f.eks. ved opsætning af juleudsmykning. Her bruges alene arbejds miljølovens § 38.

Påbud til arbejdsgiveren ved risiko for påkørsel skal du normalt give som strakspåbud efter § 77, stk. 1, i arbejds miljøloven. Se At-intern instruks IN-18-10: Anvendelse af strakspåbud og kvalitetsprocedure G-201: Reaktioner til virksomheden.

Hvis der er en overhængende, betydelig fare for sikkerhed og sundhed, og der ikke må arbejdes videre før problemet er løst, skal du nedlægge forbud efter § 77, stk. 2, i arbejds miljøloven.

Når du skal vurdere grundlaget for påbud, skal det i øvrigt som altid ske inden for gældende retningslinjer, herunder [kvalitetsproceduren RT-4: Bagatelgrænsen](#).

Det vil være relevant, at du også vurderer, om de manglende sikkerhedsforanstaltninger er en fællesforanstaltning, som en af virksomhederne har ansvaret for, hvor der bliver udført arbejde af mindst to virksomheder samtidigt. Hvis der samtidig arbejder mindst 11 personer ved vejarbejdet, kan det også være relevant at spørge til bygherrens PSS, se [At-intern instruks IN-15-1: Tilsyn med bygherreforhold og fællesforanstaltninger ved bygge- og anlægsarbejde](#).

Det kan ligeledes være relevant at anvende arbejds miljølovens § 20 om sam-arbejde mellem flere virksomheder.

IKRAFTTRÆDEN

1. juli 2015.

VEDLIGEHOLDELSE

1. kontor vurderer løbende, hvornår disse retningslinjer skal ajourføres eller kan ophæves.